

Redakcja naukowa
Katarzyna Maj-Serwatka
Katarzyna Stabryła-Chudzio

Fragment książki
materiał promocyjny

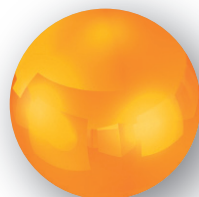
Ekonomiczno-prawne uwarunkowania funkcjonowania państwa i przedsiębiorstw

Wyzwania dotyczące stabilności finansów publicznych, zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego oraz wzmacniania potencjału przedsiębiorstw i tworzenia nowoczesnej gospodarki cyfrowej w dobie dynamicznie zachodzących zmian otoczenia.

print pdf epub mobi

e.edu-Libri

**Ekonomiczno-prawne
uwarunkowania funkcjonowania
państwa i przedsiębiorstw**

Autorzy:

Jakub Koczar **7**

Katarzyna Maj-Serwatka **1**

Magdalena Pastuszek **4**

Jakub Piksa **6**

Julia Podobińska **5**

Patrycja Sitarz **8**

Katarzyna Stabryła-Chudzio **1**

Gabriela Strojna **9**

Monika Suder **3**

Dominika Żak **2**

Redakcja naukowa
Katarzyna Maj-Serwatka
Katarzyna Stabryła-Chudzio

Ekonomiczno-prawne uwarunkowania funkcjonowania państwa i przedsiębiorstw

e.edu-Libri

Kraków–Legionowo 2023

© edu-Libri s.c. 2023

Redakcja merytoryczna i korekta: Barbara Wardein

Projekt okładki i stron tytułowych: GRAFOS

Ilustracja na okładce: grop/shutterstock

Recenzent: Dr hab. Jacek Tomkiewicz, prof ALK

Redakcja statystyczna: Dr Małgorzata Ćwiek

Publikacja została sfinansowana ze środków subwencji przyznanej Uniwersytetowi Ekonomicznemu w Krakowie

Wydawnictwo edu-Libri

ul. Zalesie 15, 30-384 Kraków

e-mail: edu-libri@edu-libri.pl

Skład i łamanie: GRAFOS

Druk i oprawa: OSDW Azymut Sp. z o.o.

Łódź ul. Senatorska 31

ISBN druk 978-83-66395-47-3

ISBN PDF 978-83-66395-48-0

ISBN epub 978-83-66395-49-7

ISBN mobi 978-83-66395-50-3

Spis treści

Wstęp (<i>Katarzyna Maj-Serwatka, Katarzyna Stabryła-Chudzio</i>)	9
Część 1. Realizacja polityki państwa w turbulentnym otoczeniu – wybrane problemy	13
Rozdział 1. Kompetencje cyfrowe społeczeństwa w Polsce na tle pozostałych państw Unii Europejskiej – wyzwania dla polityki edukacyjnej (<i>Katarzyna Maj-Serwatka, Katarzyna Stabryła-Chudzio</i>)	15
1.1. Wprowadzenie	15
1.2. Polityka edukacyjna w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze	16
1.3. Polityka unijna w kontekście wyzwań w obszarze cyfryzacji.....	18
1.4. Źródła danych i metoda badawcza	20
1.5. Poziom umiejętności cyfrowych w krajach Unii Europejskiej – wyniki badań ...	22
1.6. Podsumowanie	29
Rozdział 2. Rola podatków ekologicznych w realizacji polityki ochrony środowiska w wybranych państwach Unii Europejskiej w latach 2011–2020 (<i>Dominika Żak</i>)	31
2.1. Wprowadzenie	31
2.2. Rola podatków ekologicznych w ochronie środowiska	32
2.3. Podatki środowiskowe w regulacjach polskich i unijnych	34
2.4. Analiza znaczenia podatków środowiskowych w wybranych krajach UE w latach 2011–2020	39
2.5. Podsumowanie	44
Rozdział 3. Konsekwencje Brexitu dla polsko-brytyjskiej wymiany handlowej (<i>Monika Suder</i>)	46
3.1. Wprowadzenie	46
3.2. Geneza i etapy wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej	47
3.3. Konsekwencje Brexitu dla importu towarów do Polski.....	50
3.4. Wielka Brytania jako państwo trzecie a wewnątrzspółnotowa dostawa towarów	54
3.5. Podsumowanie.....	58

Rozdział 4. Prawne i ekonomiczne determinanty zmian wynagrodzeń w Polsce w latach 2021–2022 (<i>Magdalena Pastuszak</i>)	59
4.1. Wprowadzenie	59
4.2. Polityka monetarna i fiskalna	60
4.3. Polski Ład	63
4.4. Wynagrodzenia w kwotach nominalnych i realnych	68
4.5. Podsumowanie	71
Rozdział 5. Zakres samodzielności dochodowej wybranych miast na prawach powiatu w Polsce na przykładzie podatku od środków transportowych (<i>Julia Podobińska</i>)	73
5.1. Wprowadzenie	73
5.2. Samodzielność dochodowa jednostek samorządu terytorialnego w Polsce	75
5.2.1. Istota miast na prawach powiatu	75
5.2.2. Zasada samodzielności dochodowej jednostek samorządu terytorialnego	76
5.2.3. Budżet miasta na prawach powiatu jako budżet gminy	78
5.3. Podatek od środków transportowych jako przykład realizowania samodzielności dochodowej gminy	79
5.3.1. Dochody podatkowe w budżecie miasta na prawach powiatu	79
5.3.2. Władztwo podatkowe miast na prawach powiatu w zakresie podatku od środków transportowych	81
5.4. Porównanie wybranych miast na prawach powiatu Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii pod względem wpływów z podatku od środków transportowych	83
5.4.1. Prezentacja jednostek badawczych	83
5.4.2. Prezentacja wyników badania	85
5.5. Podsumowanie	91
Część 2. Ekonomiczne i prawne uwarunkowania funkcjonowania przedsiębiorstw	93
Rozdział 6. Struktury rynkowe w świetle wybranych szkół ekonomicznych (<i>Jakub Piksa</i>)	95
6.1. Wprowadzenie	95
6.2. Istota i klasyfikacja struktur rynkowych	96
6.3. Analiza porównawcza poglądów przedstawicieli wybranych szkół ekonomicznych na struktury rynkowe	100
6.4. Podsumowanie	108
Rozdział 7. Odpowiedzialność przebijająca – analiza porównawcza w wybranych systemach prawnych na świecie i w Polsce (<i>Jakub Koczar</i>)	110
7.1. Wprowadzenie	110
7.2. Przegląd teorii koncepcji odpowiedzialności przebijającej współników w spółce kapitałowej	112
7.3. Odpowiedzialność przebijająca w polskim systemie prawnym	118
7.4. Zasada „piercing corporate veil” w orzecznictwie i ustawodawstwie wybranych państw	123
7.5. Podsumowanie	127
Rozdział 8. Zróżnicowanie zakresu występowania i rodzajów oszustw finansowych w zależności od branży – próba oceny (<i>Patrycja Sitarz</i>)	129
8.1. Wprowadzenie	129
8.2. Teoretyczne aspekty oszustw finansowych	130

8.3. Mechanizmy oszustw finansowych	133
8.4. Źródła danych i metoda badawcza	137
8.5. Analiza oszustw finansowych w latach 2010–2022	139
8.6. Podsumowanie	145
Rozdział 9. Analiza wpływu wybranych czynników na wynagrodzenia kadry zarządzającej na przykładzie spółek notowanych na GPW (Gabriela Strojna)	147
9.1. Wprowadzenie	147
9.2. Zakres odpowiedzialności zarządu spółki	148
9.3. Determinanty wynagradzania kadry zarządzającej	151
9.4. Zasady wynagradzania członków organów zarządzających	153
9.5. Analiza wynagrodzeń kadry zarządzającej	155
9.5.1. Źródła danych i metody badawcze	155
9.5.2. Wyniki badań	156
9.6. Podsumowanie	163
Spis tabel	165
Spis rysunków	167
Bibliografia	169

Wstęp

Po ponad trzech latach choroba COVID-19 nie stanowi już globalnego zagrożenia zdrowotnego w kontekście pandemii, jednak jej konsekwencje społeczne i gospodarcze będą jeszcze długo odczuwalne. Działania na poziomie międzynarodowym i poszczególnych państw widoczne były głównie w zastosowanych instrumentach polityki budżetowej, a także pieniężnej. Zarówno rodzaj użytych narzędzi, jak i ich ukierunkowanie miały istotny wpływ na funkcjonowanie gospodarstw domowych i przedsiębiorstw. W wielu jednak przypadkach zastosowane środki krajowe miały zbyt ogólny charakter i w efekcie nie były skierowane do grup najbardziej wrażliwych na sytuację pandemiczną i geopolityczną. Zatem wyraźne złagodzenie polityki fiskalnej w czasach kryzysu musi się obecnie przełożyć na przeciwdziałanie nadmiernemu wzrostowi długu publicznego z jednoczesnym wsparciem inwestycji publicznych i prywatnych.

Bieżące wyzwania gospodarcze i społeczne stanowią konsekwencję doświadczeń z ostatnich trzech lat i choć stworzono środki zaradcze, to często wciąż są one niedopracowane lub wręcz chybione. W tym miejscu należy podkreślić, że obok doświadczeń pandemii teraźniejsza sytuacja społeczno-gospodarcza jest osadzona w kontekście geopolitycznym w związku z inwazją Rosji na Ukrainę. Istniejące wyzwania dotyczą przede wszystkim stabilnych finansów publicznych nastawionych na zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy, zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego i ochrony granic, przeciwdziałania zmianom klimatycznym i transformacji gospodarki w trosce o środowisko i człowieka, wzmacniania potencjału przedsiębiorstw i tworzenia nowoczesnej gospodarki cyfrowej, wreszcie, sprzyjania włączeniu społecznemu.

Niniejsza monografia została poświęcona wielu bieżącym problemom społeczno-gospodarczym, stanowiącym wyzwanie zarówno dla polityki fiskalnej, jak i dla zarządzających przedsiębiorstwami w dobie dynamicznie zachodzących zmian otoczenia. Praca składa się z dwóch części, w których zawarto dziewięć rozdziałów. Osiem z nich napisanych zostało przez studentów Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie należących do Koła Naukowego „Finanse i Podatki”, a autorkami jednego są adiunkci Instytutu Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Pierwsza część zatytułowana *Realizacja polityki państwa w turbulentnym otoczeniu – wybrane problemy* odnosi się głównie do analizy wyzwań w różnych obszarach polityki państwa. Skupiono się przede wszystkim na ocenie wpływu postępu technologicznego na rolę edukacji we współczesnym świecie, a także na konsekwencjach zmian klimatu dla unijnej polityki ochrony środowiska zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym. Oceniono również skutki Brexitu dla polsko-brytyjskiej wymiany handlowej. Z kolei w ramach problemów finansów samorządu terytorialnego podjęto problematykę samodzielności dochodowej gmin na prawach powiatu.

Natomiast w części drugiej – *Ekonomiczne i prawne uwarunkowania funkcjonowania przedsiębiorstw* – omówiono wybrane problemy funkcjonowania przedsiębiorstw w dobie dynamicznych zmian otoczenia gospodarczego. W pierwszej kolejności przeanalizowano problematykę prawa antymonopolowego w państwach o gospodarce rynkowej jako instrumentu, za pośrednictwem którego państwo ingeruje w procesy gospodarcze. Rozważania o polityce finansowej przedsiębiorstw obejmują również zagadnienia wyboru formy prowadzenia działalności gospodarczej, a także kwestii osobistej odpowiedzialności wspólnika za zobowiązania spółki. Następnie omówiono istotę nadużyć finansowych, które są jednym z najpoważniejszych problemów współczesnych systemów ekonomicznych. W kontekście intensywnych zmian wysokości wynagrodzeń przeprowadzono analizę wybranych czynników wpływających na wynagrodzenia kadry zarządzającej wybranych spółek notowanych na GPW.

Rozwój umiejętności cyfrowych obywateli stanowi jeden z podstawowych priorytetów na całym świecie, a w Unii Europejskiej szczególnie. W rozdziale pierwszym zwrócono uwagę na rolę edukacji w odpowiedzi na wyzwania przyszłości oraz dokonano oceny działań instytucji Unii Europejskiej w zakresie polityki edukacyjnej w obszarze kompetencji cyfrowych. Wskazano także na czynniki determinujące poziom kompetencji cyfrowych oraz różnice w ich poziomie w poszczególnych krajach UE. Podkreślono, że współpraca państw członkowskich w edukacji cyfrowej pozwala na opracowanie konkretnego planu działania, mającego na celu eliminowanie barier w rozwoju cyfrowym obywateli UE.

Rozdział drugi stanowi kontynuację rozważań zawartych w rozdziale pierwszym na temat wyzwań strategicznych Unii Europejskiej, tym razem w kontekście ochrony środowiska naturalnego. Przedstawiono znaczenie podatków ekologicznych w polityce środowiskowej i klimatycznej Unii Europejskiej, biorąc pod uwagę różnice w wysokości i strukturze analizowanej grupy podatków między wybranymi państwami członkowskimi UE. Podkreślono funkcje fiskalne i pozafiskalne opisywanych podatków, odnosząc się do unijnych i krajowych aktów prawnych.

Opuszczenie Unii Europejskiej przez Wielką Brytanię jako wydarzenie dotychczas bezprecedensowe w historii integracji unijnej stało się podstawą badań ujętych w rozdziale trzecim. W celu zrozumienia zmian, które nastąpiły od 2020 roku w relacjach między państwami Unii Europejskiej a Wielką Brytanią dokonano na wstępie prezentacji przyczyn i etapów, które doprowadziły do Brexitu. Spośród

licznych skutków rezygnacji z członkostwa Zjednoczonego Królestwa wybrano do analizy relacje handlowe między Polską a Wielką Brytanią. Podkreślono wciąż bardzo istotną rolę stosunków handlowych między obu państwami, zwracając jednak uwagę na pojawiające się bariery, które wpłynęły na zmianę wolumenu eksportu i importu.

W rozdziale czwartym skupiono się na badaniu czynników determinujących zmiany w wysokości wynagrodzeń w Polsce. Do oceny badanego zjawiska wybrano lata 2021–2022, odnosząc się do zmian prawnych, które zostały wprowadzone w tym okresie. W analizie posłużono się badaniami ankietowymi oraz wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego. Podkreślono rolę polityki pieniężnej i fiskalnej w ocenie poziomu wynagrodzeń przez respondentów i pokazano zmiany w wysokości wynagrodzeń netto w 2021 i 2022 roku.

Rozdział piąty odnosi się do tematyki samodzielności finansowej jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. Do badań wybrano grupę miast na prawach powiatu i skupiono się na roli władz lokalnych w kształtowaniu wysokości dochodów z podatku od środków transportowych i jego znaczenia w dochodach lokalnych. Przedstawiono istotę samodzielności dochodowej gmin w Polsce oraz strukturę dochodów gminnych w kontekście zadań wykonywanych przez analizowane jednostki samorządu terytorialnego.

W rozdziale szóstym zwrócono uwagę na prawo antymonopolowe i jego znaczenie dla realizacji polityki państwa. Przedstawiono istotę głównych struktur rynkowych oraz przeprowadzono analizę porównawczą poglądów przedstawicieli wybranych szkół ekonomicznych na temat efektywności ekonomicznej modeli struktur rynkowych i realizacji przez nie interesu publicznego. Wskazano także najważniejsze różnice w proponowanych przez poszczególne szkoły ekonomiczne rozwiązaniach w obszarze prawa antymonopolowego.

W rozdziale siódmym omówiono możliwości zastosowania „przebiecia zasłony korporacyjnej” w ramach polskiego prawa. Scharakteryzowano wybrane teorie i podstawowe zasady powiązane z koncepcją odpowiedzialności przebijającej na świecie. Następnie dokonano oceny funkcjonowania tej koncepcji w polskim systemie prawnym w oparciu o literaturę przedmiotu, przepisy prawa oraz jurysprudence i zaprezentowano podejścia do koncepcji odpowiedzialności przebijającej w wybranych krajach. Oceniono również możliwości implementacji omawianej koncepcji do polskiego prawa spółek.

Rozdział ósmy odnosi się do kwestii nadużyć finansowych, które są coraz większym problem współczesnych systemów ekonomicznych. Opierając się na literaturze przedmiotu, zdefiniowano pojęcie oszustwa finansowego na tle innych pojęć związanych z nadużyciami. Następnie przedstawiono metody popełniania oszustw finansowych oraz wybrane ich przykłady. Przeprowadzono również analizę statystyczną oszustw w siedmiu branżach: usług finansowych, edukacji, administracji rządowej i publicznej, opieki zdrowotnej, ubezpieczeń, produkcyjnej oraz handlu detalicznego. Do oceny występowania zależności pomiędzy rodzajami i skalą oszustw a branżą wykorzystano jednoczynnikową analizę wariancji ANOVA.

W rozdziale dziewiątym skupiono się na badaniu wpływu wybranych czynników na wynagrodzenia kadry zarządzającej spółek notowanych na GPW. Analizę wynagrodzeń przeprowadzono w oparciu o takie miary statystyczne jak: średnia, mediana, dolny i górny kwartył. Zbadano wysokość rocznego wynagrodzenia w zależności m.in. od ogólnej sytuacji finansowej spółki, funkcji pełnionej w zarządzie i struktury akcjonariatu. Analizę poprzedzono omówieniem obowiązujących aktów prawnych regulujących zakres obowiązków i kształtowania polityki wynagrodzeń zarządu. Dokonano również przeglądu determinant wynagrodzeń osób zarządzających spółkami.

Wzorem lat ubiegłych pragniemy podziękować Panu Profesorowi dr. hab. Pawłowi Luli – Prorektorowi ds. Nauki Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, za pomoc w wydaniu niniejszej monografii. Ponadto szczególne podziękowania należą się Recenzentowi – Panu dr. hab. Jackowi Tomkiewiczowi, profesorowi nadzwyczajnemu Katedry Ekonomii Akademii Leona Koźmińskiego, który niezmiennie służy nam swoją wiedzą i życzliwością, wspierając naukowe aspiracje studentów.

Katarzyna Maj-Serwatka

Katarzyna Stabryła-Chudzio

Książka składa się z dwóch części zawierających dziewięć rozdziałów. Pierwsza część zatytułowana *Realizacja polityki państwa w turbulentnym otoczeniu – wybrane problemy* odnosi się głównie do analizy wyzwań w różnych obszarach polityki państwa. Skupiono się przede wszystkim na ocenie wpływu postępu technologicznego na rolę edukacji we współczesnym świecie, a także na konsekwencjach zmian klimatu dla polityki ochrony środowiska zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym. Oceniono również skutki Brexitu dla polsko-brytyjskiej wymiany handlowej i podjęto problematykę samodzielności dochodowej gmin na prawach powiatu.

W części drugiej – *Ekonomiczne i prawne uwarunkowania funkcjonowania przedsiębiorstw* – omówiono wybrane problemy funkcjonowania przedsiębiorstw. W pierwszej kolejności przeanalizowano sferę prawa antymonopolowego w państwach o gospodarce rynkowej. Rozważania o polityce finansowej przedsiębiorstw obejmują zagadnienia wyboru formy prowadzenia działalności gospodarczej, a także kwestii osobistej odpowiedzialności wspólnika za zobowiązania spółki oraz nadużyć finansowych. W kontekście zmian wysokości wynagrodzeń przeprowadzono analizę wybranych czynników wpływających na wynagrodzenia kadry zarządzającej spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych.

Redaktorami monografii są pracownicy Katedry Finansów Publicznych i Katedry Finansów i Polityki Finansowej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Spośród dziewięciu rozdziałów książki osiem zostało napisanych przez studentów Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie należących do Koła Naukowego „Finanse i Podatki”, a autorkami jednego rozdziału są adiunkci Instytutu Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

www.edu-libri.pl

Wydawnictwo edu-Libri jest oficyną wydawniczą publikacji naukowych i edukacyjnych.

Współpracujemy z profesjonalnymi redaktorami merytorycznymi i technicznymi z dużym doświadczeniem w przygotowywaniu publikacji specjalistycznych. Stawiamy na jakość łącznie z nowoczesnością, a najważniejsze dla nas są przyjemność współtworzenia i satysfakcja z dobrze wykonanego zadania.

Nasze publikacje (drukowane i elektroniczne) są dostępne w księgarniach stacjonarnych i internetowych oraz w czytelnich on-line ibuk.pl, osbi.pl i nasbi.pl - szczegóły na stronie wydawnictwa.

